

'Groote vakantie' maakt levenseinde bespreekbaar

Vijf voorstellingen in zaal aan Nieuwevaart in Gent

Toneelgezelschap De WAANzin brengt binnenkort de productie *De groote vakantie*. Auteur-regisseur Edgard Eeckman uit Merelbeke maakt daarin de problematiek van het levenseinde bespreekbaar, geruggensteund door oncoloog Wim Distelmans.

Edgard Eeckman (rechts), samen met Wim Distelmans: 'Het was altijd mijn bedoeling het stuk speelbaar te maken voor amateurgezelschappen. Het mocht geen al te zware kost worden.' Marc Herremans

Het stuk gaat over een vrouwelijke leerkracht die op een dag te horen krijgt dat ze kanker heeft. De dokter geeft haar nog dertien maand te leven. In 24 scènes krijgt de toeschouwer te horen en te zien welke keuzes ze maakt en hoe ze zich voorbereidt op die eindeloos lange *grote vakantie*.

'Een serieus en een delicaat onderwerp dat ik toch met de nodige zwarte humor en ironie verstaanbaar en verteerbaar tracht te maken', zegt Edgard Eeckman.

De man, die vooral bekend is als cabaretier en door zijn monologen, zegt bewust voor dit onderwerp te hebben gekozen. 'Dat komt door een samenloop van toevalligheden. Ik word binnenkort vijftig en dan ga je over zo'n dingen al eens nadenken. Ik veronderstel dat ik over de helft ben en dat het er niet meer beter op wordt. In het universitair ziekenhuis van de VUB, waar ik voor mijn werk geregeld kom, word ik ook geconfronteerd met mensen die niet meer geneesbaar zijn, voor wie het uitkijken naar het einde een reële zaak is en die met een pak levensvragen zitten.'

'Bovendien is mijn vader een zware kankerpatiënt en heb ik een oom die bewust voor euthanasie heeft gekozen. Op zijn uitvaart zijn zelfs kransen gebruikt die hij zelf nog had gemaakt. Ik bedoel maar, dat zit wel dicht op mijn vel en dus vind ik het een zeer boeiend thema.'

Ingrijpen

'Je ziet geen *sterven* in het stuk en de vragen die het personage zich stelt, komen meestal indirect aan bod in de reacties en commentaren van de omgeving en het gefilosofeer daarover. Zij verwoorden de gevoelens en twijfels als het levenseinde ook letterlijk pijn begint te doen. Of het draaglijk blijft, of je moet ingrijpen. Dat zijn zaken die ik probeer bespreekbaar te maken.'

'Het was ook altijd mijn bedoeling het stuk speelbaar te maken voor amateurgezelschappen. Het mocht geen al te zware kost worden. Ik denk dat ik daarin wel ben geslaagd. Het is echt geen propagandastuk voor of tegen vroegtijdige levensbeëindiging, maar ik voer wel een personage van vlees en bloed op, dat als mens te allen prijze binnen de grenzen van het toelaatbare over het eigen leven wil kunnen beslissen. Het is een thema dat nog altijd al te makkelijk onder de mat wordt geveegd.'

Het stuk spreekt ook professor Wim Distelmans enorm aan. Distelmans, oncoloog aan het UZ Brussel, professor palliatieve geneeskunde aan de VUB en voorzitter van de Federale Commissie Euthanasie, mocht de teksten kritisch nalezen en - waar nodig - medisch een beetje bijsturen. 'Wat mij vooral opviel, is dat het stuk vooral uitgaat van wat wij als dokters dikwijls vergeten: de centrale figuur is de patiënt, die met zijn twijfels en problemen aan bod komt en waar duidelijk niet die polarisatie bij ontstaat die op andere gebieden wel al aanwezig is: ofwel kies je voor palliatieve zorg, ofwel voor euthanasie. Patiënten hebben daar geen boodschap aan. Als die miserie hebben, willen ze een oplossing voor hun probleem. Sommigen kiezen voor goede omkadering, zijnde palliatieve zorg; anderen kiezen direct voor euthanasie en je hebt er een aantal die palliatieve zorg verkiezen, op een bepaald moment afhaken en zeggen *nu is het genoeg geweest, je hebt me perfect verzorgd, maar het mag nu stoppen*. En je moet je als hulpverlener aanpassen aan wat die patiënt wil, uit respect voor zijn eigenheid en autonomie. Dat komt in dit stuk zeer sterk tot uiting, op een zeer ludieke manier.'

Anekdotisch

Dat ludieke en ironische lijkt een beetje het handelsmerk te zijn van Eeckman, zeker voor wie zijn monologen kent. Dus ga je verwachten dat hij ook nu weer het publiek een spiegel wil voorhouden.

Eeckman: 'Dat zal wel zo zijn, maar ik wil de toeschouwer niet per se een boodschap meegeven. Het stuk is echt niet boodschapperig bedoeld. Het is een stuk

met 24scènes en 13acteurs. Het is ook vrij anekdotisch verteld. Je hebt een moeder die haar dochter gaat bezoeken in het rusthuis, twee professoren die over de toestand van hun patiënt palaveren, het hoofdpersonage dat met haar man een urne gaat kopen. Allemaal vrij anekdotische stukjes die op zich op het eerste gezicht niet zwaar op de hand zijn, maar zeer herkenbaar.'

Om een geloofwaardig hoofdpersonage neer te zetten, kon Eeckman een beroep doen op Wim Distelmans. De oncoloog wil zijn aandeel echter allerminst opschroeven. 'Edgar wilde iemand met een ongeneeslijke aandoening en had wel wat vragen bij hoe die reageert. Daarover hebben we wat gediscussieerd en heb ik hem wat raad gegeven. Hiermee gewapend is hij vertrokken.'

Eeckman: 'Ik heb zelf ook nog nooit een euthanasie meegemaakt. Wim heeft continu contact met patiënten en weet veel beter dan ik wat er in hen omgaat. Hij is een dankbare ervaringsdeskundige. Ik wilde ook dat de reacties zo goed mogelijk met de werkelijk kloppen. Als auteur ben je hierin natuurlijk vrij, maar goede raad is altijd welkom. Mag ik een voorbeeld geven? Er komt in het stuk een euthanasiescène voor. Wim heeft mij geleerd dat dit helemaal geen zwaarwichtig moment hoeft te zijn.'

Perspectief

Volgens Distelmans is Eeckman erin geslaagd het begrip euthanasie te demystificeren. 'Het blijft voor velen nog steeds een moeilijk bespreekbaar onderwerp, zelfs al is het nu netjes bij wet geregeld. Hier wordt het aangebracht als iets dat deel uitmaakt van het leven, iets wat kan voorkomen. Toch moet je er altijd van uit gaan dat mensen meestal echt niet dood willen als ze ook nog maar een beetje perspectief hebben.'

Eeckman: 'Het is ook geen stuk over de dood. Bewust niet. Het gaat over het levenseinde en de keuzes die daarbij moeten gemaakt worden. En er wordt gezegd wat er gezegd moet worden. Ik laat echter uiteindelijk open hoe het hoofdpersonage aan haar einde komt. Doet ze het of doet ze het niet, is minder belangrijk. Het is het proces om tot een keuze te komen die mij boeide.'

Wij wilden ook wel weten hoe de auteur aan zijn titel *De groote vakantie* kwam. Het lijkt er wat op dat hij open laat of de dood al dan niet het laatste is.

Eeckman: 'Daar gaat het eigenlijk niet over. Het gaat om een personage dat nadat ze gehoord heeft dat ze nog dertien maand te leven heeft, moet bepalen wat ze daarmee doet en hoe ze omgaat met de reacties van dokters, collega's, vrienden, kennissen, familieleden. En die ook duidelijke keuzes gemaakt. Die grote vakantie heb ik gewoon gebruikt omdat het gaat om een leerkracht die in juni het slechte nieuws te horen krijgt en dan nog dertien maanden kan aftellen. Tot aan de grote vakantie. Meer moet je daar echt niet achter zoeken. Bovendien vind ik grote

vakantie een heel mooi beeld voor dood zijn.'

Distelmans: 'Het is een stuk over het leven, met zicht op een nakende dood. Het is echter zeer luchtig geschreven. Edgard heeft mij maar dan eens echt doen lachen met zijn dialogen. Het maakt een ernstig onderwerp heel verteerbaar en bespreekbaar. Dat is de grote verdienste.'

De groote vakantie, door theatergezelschap De WAANzin, in een zaal aan Nieuwevaart 118 in Gent. Opvoeringen op 14, 15, 21, 22 en 23juni, om 20uur.
Kaarten: dewaaanzin@skynet.be.

André Vlerick